

آبونه شرائطی

داخلی، خارجی، هریر ایچون
سنه لکی (۲۵۰)، آلفی آیلنی
(۱۳۰) غروشدر.

لسخه سی ۱۰ غروش،
سنه لکی ۵۲ لسخه در

اداره خانه

باب عالی جاده مسنده دائره مخصوصه
اخطارات

آبونه بدلی پشیندر

مسئله موافق آثار مع المنویه
قبول اولتور، درج ابدلین
یازیر اعاده اولونماز

مکتبہ اسلامیہ

۱۳۳۰

دبی، فلسفی، عالمی، ادبی ہفتہ لق مجموعہ اسلامیہ در

باش محرر صاحب و مدیر مسئول

اشرف ادیب

واللہ یرہدی من یشاء الی صراط مستقیم محمد عاکف

اخطارات

ادرس تبدیلندہ آیریچہ بش
غروش کوندر ملاید

مکتوبلرک امضالری واضح
واوقوناقلی اولسی و آبونہ صرہ
نوسرونی محتوی بولنسی لازمدر

ممالک اجنبیہ ایچون آبونہ
اولانلرک آدرسلرینک فرانسیز
چہدہ یازلسی رجا اولنور.

پارہ کوندرلدیکی زمان نہ یہ دائر
اولدیننک واضعاً بیلدیرلسی
رجا اولنور.

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

و اخلاق منزلت لقره توأم اولان بر طقم اسباب ماتی ضعیف دوشورنجی
دها قوتلی بر ملت اضعفک اوزرینه صولته استقلاله تجاوز ایدر و دوچار
تجاوز اولان ملتک قوتلری بوسایه ده انکشاف ایدرک حیات و استقلالنی
قورتارمغه جاہلار .

بوراده کی فضل دن مقصد فضل عامدر . ملتک اخلاقی بوزوانجه
ایشلری بوزولور . و اووقت تأدیب الهی به معروض قالدرق فسادی
ازالیه و کسب صلاحه چالیشیر . تأدیب الهی به رغماً فساد و ضلالتده
قالان بر مات ایسه هلاک اولور . چونکه کندیته ظلم ایتمش اولور .
ظالمک ایسه یعنی یوقدر . و مالظالمین من انصار .

ایشته بزده تأدیبات الهی دن مستفید اولاق ، کندیمزه ظلم ایتمک
موقندمه بولنیوروز . آنجق بوسایه ده پریشان و حدتمزی ، میال انهدام
استقلالیزی قورتارم بیله چکز . معروض قالدیغمز تأدیب الهی .
اعمالک فناننی درجه منده مدهشدر . المزده قالان بکابه فرصت انقباه
و صلاح فرستیدر . بونی ده ضایع ایدر سدهک هلاکمز محققدر .

و قایع بونی هر کون کوستریور . مغلوبیت دقیقه سنندن اعتباراً
تکرر ایدن و کیتسدکجه بیسویهن فلاکتلر حال پریشان ، حالا ظافل
یشاد یغمزک الک جلی برهانیدر . بویاشایدشله واصل اوله جغمز منزل هلاک
یک ادزاق دکلددر . آرتیق پوفرستندن استفاده ایتمک ایچون مضاعف
بر همت و غیرتله چالیشمق زماننده یز . چالیشمازساق غایب ایده چکمز ،
ابدیا غایب ایده چکمز شی ، حیاتمزددر . سنت الهیه بویله در . کلش
کچمش ملتک تاریخی بوسنت الهیه بی ناطق اولان وقعه لر در . نه حاجت ،
ایشته بوکونکی حالزده بونی تأیید ایدیور . جناب حقیق فضل
الهیسنندن استفاده ایتمک ، موت حاضرمنی ، مذات و انحطاطمنی
عزیز و قوی بر حیاته قلب ایتمک بزم یداخنیار منده بولنیور . حیانتدن ،
سفاهندن ، انحطاطمنزک تراکم ایتدیردبکی شائبه لر دن تخایص نفس
ایله محیط . زک ارئه ایتدبکی مناظر رذیله نی ، و بونه نظری تولید ایدن
اخلاق منزانی ال بر لیکله ازاله ایدرک صلاحه طوغرو بورویلم . و امین
اولهلم که بویولک منتهاسنده یکی بر حیات عزت وارددر . فلاکت حاضره
نه قدر یاس آورا اولورسه اولسون اونی اوقدر قارا کفلاشدیر ازار و حمزی
قایلابان ظلمات ضلالتدر . بوظلمانک آرسنندن راه حیاتمنی آلت
منور کورده مہ یز . سوء اعمال و سوء اخلاق بیریکدیردبکی اوظلماتی
برکرده داغیتدقدن صکره هر حالده بولزی بودرجه قارا کلق کورمه چکز ،
بودرجه بدین اولیه جغز . و بویولده ایلرله دکجه افق حیاتمنرک
کیتدکجه آچلدیغنی مشاعده ایدرک آدیلمرمنی دها امین و متین بر قوتله
آتمجیز . . . فقط بومرحله موققیته واصل اولاق ایچون اول باول
روح ملی بی تطهیر ایتمک ، بو اخلاق منزلت لقره ، بتون حدت و انفعالزله ،
مصیبتک قلبزده حاصل ایتدبکی تأثرک بتون آجیسبیله برضربه
اشقام ایتدیرمک لازمدر . بتون حسن انتقامز بو فناءلقره متوجه
اولمیدر . چونکه بونالقری ، بزی رذیل و بدنام ایده چک درجه ده

توسع ابدن فساد اخلاقی یندیکمز وقت صلاحک الک اساسلی ، الک قوتلی
مرتبه سه اعتلا ایتمش اولوروز .

ایشته ضعف او انحطاط ایچنده انقراضه باشلابان ملتک یکیدن
قوت و مکنت کسب ایتلری ایچون جناب حقیق لطف لری ده آیت کریمه ده
بیان اولندقدن صکره انسالرک بوانعت سبحانیه بی تقدیر ایدرک وجیبه
شکرانی ایضا ایتمسه دظرفنی ، غمات و جهالت ایچنده قالدق لر دن بونی
ا کلابه مدیغنی بیان ایدیور . و بویله جه بالخاصه اهل اسلامک بوانعت
صدائیه دن مستفید اولملری ایچون نظردقتلری جناب اولنیور . روح
قرآن اهل اسلامه نییورکه : سز بونعتک قیمتنی بیایکمز . باشکمز کلن
هر بلادن عبرتیین اولکمز . کندبیکزی تأدیب ایدیور . هر بلا بر
تقصیرک نتیجه سیدر . بویله جه حوادث کونیه نک هر برندن استفاده
ایدیکمز . این بیلکمز که دشمنلری دفع ایتمکده حیانت کوسترمک ،
هریمت و فرار ایله تسلیم دیار ایتمک ، خسران و عار ایله بولمکدر .
عزیز و محترم بر حیات ایسه متجاوز لرک تجاوزندن مصون اولان بر
حیات ملیه در . بناء علیه و حدت مایه و دینه کزی حمایه ایتمکده اصلا
قصور ایتمبیکمز .

اسرار قرآن

بسم الله الرحمن الرحيم

«ان الله لا يستجی ان یضرب مثلاً ما بعوضه فما فوقها
فاما الذین آمنوا فیعلمون انه الحق من ربهم واما الذین کفروا
فیقولون ماذا اراد الله بهذا مثلاً یضل به کثیراً ویهدی به کثیراً
وما یضل به الا الفاسقین الذین ینقضون عهد الله من بعد میثاقه
ویقطعون ما امر الله به ان یوصل ویفسدون فی الارض اولئک
هم الخاسرون»

مآل کریمی

الله ، بر سیوری سینسکله و اونک فوقنده شیلرله ضرب مثلدن
چکینمزن . ایمانی اولانلر طرف ر بویلتدن بویله شیلرک وقوعی
ثابت و محقق بر کیفیت اولدیغنی بیایرلر . کافر لری ایسه « الله بویله
مثل ضرب و ایراد ایله نه قصد و اراده ایدیور ؟ » دیر لری الله ضرب امثال
ایله بر چوقلری ضلالتده راقیر ، بر چوقلری نه ده هدایت نصیب ایدر ،
ضلالتده بر اقدیغنی آنجق او کسه لر در که الله ایله متین و موکد

صورۃ عقیدت یادگاری ہمد و میثاقی ایکی دہ بردہ نقض
ایدیورل، اونک صلہ ارحام سر کزندہ کی امرینہ قطع ارحام ایله
مقابلہ دہ ونورلر، پر یوزندہ فساد چیتارمغه چالیشیرلر. ایشتہ
حقیقی ارباب خسران بونلردر.

حقایق خلقک ذہنلرینہ بر اشد بر مہلکم، فہم و ادراک قابیلی
اولانلرہ اک درین والامشکل مقاصد و معارف ایضاح و تدبیر ایتمک
بوللرندن بری دہ ضرب امثالدر. طرق افادہ و بیان آردندہ سولہ
دیگمز و جہلہ، مستننا بر خاصہ تنویرینی حائر اولدینہ بناہ درکہ بالجملہ
کتب سہاویدہ، ہر امتک حکماسنہ، اخلاق فیلسوفلرینہ طائد آثار
معتبرہ امثالہ پک مبذول بر صورتہ تصادف ایڈلہ کئشدر.

امثالک بو درجہ رواج و مقبولیتک سببی اونک تک بر قاب
و مقصدہ خادم اولمایوب و عظم، ہی و زجر، ترغیب، تذکیر، اعتبار
کی بر جوق مقاصد ایچونک مؤثر بر واسطہ تلقین اولمہ لندہ مند مجدر.
و تلك الامثال لضربها للناس لعالم يتفكرون

ہلہ معقولی محسوس شکنندہ تصویر ایلہ مخاطبک خاطرندہ درین
بر ایز بر اقی نقطہ نظرندن حائر اولدینی تاثیر بلغ، امثالی وسائل
تفہیم و تلقینک ایوکسک مرتبہ سنہ چیتارمقدہ درکہ بودہ ادراک خصوصندہ
اذہانک حواسدن استمانہ سنک نتیجہ طبیعیہ سیدر.
ادراک معانی خصوصندہ ذہنک سولہ بر احتیاجی نامین ایتمکدہ اولماسی
ملاحظہ سنہ بناہ درکہ ایراد مثاندن یکانہ مقصد امر خفی جلی یہ، معانی
غیبی مشہودانہ تشبیہن عبارتدر.

فی الحقیقہ امثالک، نفوس سامعین اوزرندہ شایان حیرت بر وقع
و تأثیری وارد، بوکادہ سبب اشبانک کنہ و حقایقی تعریف و ایضاح
بولندہ قدرت توصیفیہ کوسترہ مدیکی تأثیری امثالک مع زیادہ حاصل
ایتمہ سیدر. و لقد ضربنا للناس فی هذا القرآن من کل مثل لعلمہم
بشئ کرون.

آنجق شوراسی دہ خاطرندن چیتارلامہ لیدرکہ انسانلر ایچندہ
امثال مضر وہ ایلہ حقائق صریحہ آردسنی فرق ایتمانلر، استہداف
ایتدبکی اغراض و مقاصدہ عقل ایردیرہ مدکلری ایچون امثالی ہیچہ
سایانلردہ یوق دکلدر و تلك الامثال لضربها للناس وما یقلها الا العالمون
جناب حق معاندلرک لارندہ بالآخرہ استناد ایدہ بیلہ جکلری بر حجت
راقامق، ارباب ضلالنہ بتوی معذرت قابولرینی قابلی ایچون مراجعت
ایتمدیک بر طریق بیان بر اقامش، اسالیب کلامیہ تک بتون انواعی ایلہ
اولری الزام و اقتناعہ چالیشمشدرکہ بونلرک اک باشندہ و ضرب امثالہ
لککدہ در، قرآن، حقایق عالیہ دینیہ بی ایضاح و تدبیر ایچون اولہ
شیلر ایراد ایتمشدرکہ اونلرک بلاغت افادہ لری قارشینندہ یسہ تک
ترددہ تسلیم کریبان ایدنلرک لہہ قارشئ سرد ایدہ بیلہ جکلری ہیچ
بر حجت و معذرت قالمشدر و وانذر الناس یوم یاتہم العذاب فیقول

الذین ظلموا ربنا اجرنا الی اخلہ قریب نجب دہونک و تتبع الرسل اولم
تکونوا افسسکم من قبل مالکم من زوال و سکنتم فی مساکن الذین ظلموا
افسہم و تبین لکم کیف فغانا بہم و ضربنا لکم الامثال

جناب حق مناقزلرہ قارشئ و مندم کئل الذی استوفد ناراً
و « او کصیب من السماء فیہ ظلمات و رعد و برق ... » آیتلرلہ ایکی
مثل ایراد ایتملر ایدی. فقط اونلرک اہول و تمصلری سلامت فکر
و محاکمہ لرینہ، ہی و عساکری بصیرت و خود نظر لرینہ غلبہ ایدری.
ریاستہ میل و محبتلری، طاعت و عنادانہ سر و طینلری بومثلری جان قولایغیلہ
دیگہ یوب احتیوا ایتدکلری حکمتاری دوشویمک، اونلرک آلتندہ کزلنمش
اولان معانی بدیعہ و مقاصد عالیہ یخود ایچون اعمال فکر ایتمک
کندیلرندہ میل و استمداد بر قادی، عناد و مکابرہ لری، باطلہ تمسک،
ضلالت و غوایتہ انہما کلری بر مرتبہ یہ واردی کہ کندیلرنجہ اک
مأموس و مألوف اولان بر اسلوب بیسانہ قارشئ بیکانہ قالدیلر. اللہ
ذوالجلالدن ضرب امثالک صدورینی استغراب ایدرک : « ماذا اراد اللہ
بہذا مثلا = سولہ مثل ایراد ایتمکدہ لہ نہ دیمک ایستورہ دیگہ قالدیلر.
گویا اونلر او آنہ قدر بتون خلقک بہائم ایلہ، و حوش و طیور
ایلہ، حشرات و ہوام ایلہ امثال سرد ایتمکدہ اولدقلرینی بیایورلر ایدی.
اونلرک بووضع والہائہ لرینہ قارشئ جناب حق بو آیتلہ کندیلرینہ
آکلامق ایستدی کہ قولرینہ نصیحت ایتمک و درس عبرت و برمسک ایچون
ایراد مثل صفت ربوبیتنہ منافی بر حال و حرکت تشکیلی ایتمز، و بو
مقصدلہ سیوری سینک کی حقیر و ناچیز بر مخلوقک حال و شانندن
طوت دہ « ابقاد نار » و « نزول مطر » کی حادثات مہمہ یہ و ارنجوبہ
قدر ہر وادیدہ سرد و انیسان امثالدن بر وجہلہ چکیمز. بو حال
مواجهہ سنندہ حقیقی ایمان اربابی بر طرفدن فطرتلرندہ مرکز اولان
انصاف و اعتدال سولیلہ دیگر طرفدن دینک کندیلرینہ امر ایتدبکی
فکر و نظر دستورینہ رعایت الحسیاہ، نظرکاہ اعتبار لرینہ موضوع
بو کی امثالک ضمنندہ مندیج مقاصد بلغہ و معانی مفیدہ بی ا کلامق
ایچون اوزون اوزادی تدقیق و امان نظرہ کندیلرینی مجبور کورلر
و جانب الہیدن سرد ایدیان بو کی امثالک عبث دکل، مہم بر مقصد و حقیقتہ
مستند اولدینغی تقدیر ایدرلر.

ارباب کفر و عنادہ کلنجہ، بونلر امثال مضر وہینی مدار تمکم
و استخفاف ایتمخاذا ایتدکلری ایچون اونک مؤمنلری تنویر و ارشادہ خدمت ایدن
ماہیتی بونلر حقندہ بر طامل ضلالت و غوایت اولور.

مقاصد قرآنیہ دن منکوباً مستفید اولان بونقولہ اشخاصک علام
و اوصاف مخصوصہ لری دہ یوق دکلدر. برنجی علامتیلری شو درکہ
اللہ ایلہ بر معاہدہ عقیدت ایتدیلریمی، اونی نہ درجہ مؤکدہ یمنلرلہ
توثیق ایتسہلردہ نقض و اخلاص ہمہج محذور کورمزلر. حق قرابتہ
رعایتلہ مکلف اولدقلری حالہ اک یقین اقربا لرینہ قارشئ بیلہ طاش
یورکلرندن بر رشحتہ رقت و عاطفت صیزوب دہ یوقسوللرندہ بر لائمہ

اولاد کدن مسکرده آخرت نامنه شقاوت و خسرانه محکوم اوله دن بشقه بر قازانجلیری یوقدر .

مترجمی : محمد شوکت
عبدالعزیز چاریش

حالا اسکی یا کلش یولاره کیمدیوروز

(رضا توفیق بک دارالفنونده کی نطقلی مناسبتله)

رضا توفیق بک افندی بک دارالفنونده صدراعظم پاشا حضرتلرینه خطاباً نطق ایراد بیوردقلری ایشیتدیکم وقت حاضر بولونامدیغمه چوق آجیدم . چونکه محترم بیوک شاهریمزک مرحالده علمی وسعادت مایه ایچون غایت نافع سوزلر سوبلیه جگنی امید اییدیوردم . بالذات فم محسزلردن ایشیتتمک شرفنه نائل اولامدیغمسه کوره غزته لرده اولسون او قویه رق مستفید و متلذذ اولورم دیبهرک بر چوق غزته لر اوقودم . فقط هیچ برینده نطق تام اوله رق اولامدیغم کی خلاصه ایدن غزته لرده هیچ مأمول ایتمدیکم سوزلر قارشیدنده بولوندم . دقت ایتمدم ، غایت علمدارونوار بردماغ دن صدور ایده چکنه ایتمدیغم فکزلر ، تضادلر یازیلر . عجایا کلشمی ضبط ایتمشله دیبه خطیب ادیبک تصحیحی بکلهدم . اوزرندن بر قاج کون کچدیگی حالده اوبله برشی کوره مدم ، نهایت مساعده علی لوله بعض ملاحظه لریمی عرض ایتمک ایستیوردم .

سبیل الرشادک سولک نسخه سنده بو نطقه دائر بعض ملاحظه لر وار ایدی . فقط امثلی اندر غایت واسع و ایچنده هر بولو چیچکاردن بر مقدار موجود اینیشلی ، چاینیشلی بروادی به بکزه ندیکم شابان حیرت قریحه و معلوماتک صاحبی اولان بیوک شاهریمزه نه دارالفنونه علم حقوقک داخل اولدیغنی سوبلرکن حقوق اسلامیه دن بشقه برشی اولیان علم فقهک داخل اولامیه جتنی ادعا ایتمسندکی عامی خطالردن تضادلردن ، نهده تدریسات مختلطه مسئله سندن بحث ایتمه جکم . بن انجق متی عصر لردن بری کینه کجه ارتازو و خاتمه خراب ایدن ، مدعش خسته لملک تشخیص و تدو ایسندکی اصابتلرکی و مضراتی ، و حالده سرکارده بولونان ذواتک بو یاکاش و مضرتلی یولاری تعقیب ایتمکده بولوندیغنی عرض و اثبات ایتمک ایستیوردم .

وقت غزته سنک یازدیغنه کوره رضا توفیق بک افندی صدراعظم پاشانک دارالفنونه تشریحلری عبدالحمید دورنده کی بوبوک و پراقتباه دوره تشبیه ایده رک مذکور دوره انحاز ایدیلهن خط حرکتی تصویب بیوردقلری کوسترمشلرکه ایشته اصل یاکلاشلغک ، خطالی بولاک باشی بورادن باشلا یور .

بک افندیلر ا این اولالم که بوملنک اک مدعش فلاکتی تنظیماتی انتباهنک غایت خطالی بر یول طوتمش اولماله باشلامشدر . چونکه او انتباه بر گره زرقی ایتمش مملکتلره انتدا خصوصنده این ایله کونوی

انملکه ، حزن و فلاکت آنلرنده کوستره جکاری حسن مرمت و شفقتله تطیب خاطر لرینه مسارعت ایتمزلر .

ایکنجه علامتلی ده شاید ریوزنده بر قوت و قدرت پیدا ایدرلر سه نه میزان عدالتی اقامه ایتمکی دوشونورلر ، نه انصاف ، کلمه سنکده بر مناسی اولدیغنی خاطر لرینه کتیررلر . الهک حر و سر آزاد یارتمش اولدیغنی انسانلری ، ربه اسارت آتنده و آمال شخصیه لرینه مسخر بر حالده قوللاغنی دستور سیاست انحاز ایدرلر . جناب حقک کندیلرینی رعایتیه مکلف طوتمدیغنی حقوق بشریه و عزت نفس انسانیه یی ملاحظه و تأمل جهتنه اصلا التفات ایتمزلر .

ایشته بومقوله کسه لر عهده وفا قیدنده اولمادقلری ایچون کسه نک امنیت و اعتمادی جلب ایده منزلر ، حقوق قرابته رعایتک اهمیت و قدسیغنی تقدیر ایده مدکاری ایچون رابطه قرابتله مربوط اولدقلری کسه لرک بیه میل و محبتنه ، امداد و مظاهرتنه مظهر اوله مازلر . سی بالفساد مسالکینی تعقیب ایده کلده کلردن دولانی دایما اندیشه و اضطراب ایچنده حیاتک گذار اولغنه محکومدرلر .

حیاتی بودرجه منفور و مقدوح اخلاق و طبایعک تحت تأثیرنده گذار شبذیر اولان کسه لر طبیعیدرکه ، پاشاه قری مدتجه خلجان واضطرابدن آزاده بر آن کچیره منزلر ، ذوق حیاندن نصیب آله مازلر . هیچ بر قلبده شخصیه لرینه قارش میل و انجذاب یز بولاماز ، بر کوز اولرک کران وجود لرینی کورمه کجه تحمل ایده منزلر . فلاکتده دوچار اولورلر ، حال لرینه آجیه حق کسه بولامازلر . ظلم کوررلر ، بر طرفدن دست معاونت اوزاددیغنی کوره منزلر .

طالاک بوکی مساعده سندن ناصل مستفید اولسونلرکه ردائت اخلاقیه لری حیاتده کندیلرینی یالکز براقش ، رحیم و شفیق ، قریب و بید هر فردی محسزلردن اوزاقلاندیردیغنی کی تمایلات خیانتکارانه لری شخصیه لرینه ابن واعتماد حسلرینک بالکلیه انسانیه بادی اولمشدر .

بر گره بوبله سیئات کونا کون ایله کرداب نفرت و خذلانه آتیلدقدن مسکره حیاتک درلو درلو غوائل و اضطرابانه قارش کینده بلرینه ظهیر و دستگیر اوله حق ، سیئات ماضیه لرینی فلاکتزد لیک لرینه باشلا بیه حق بر فرد تصور اولونه بیلیرمی ؟

بو بدبختلری فردای حشر و مساعده . ایشله دکاری هر ذره خیر و شرک حسابی و یرمک ایچون بارکاه احدیتده وقفه کیر اولدقلری آنده بکله بن طاقت هر حالده دهالیم و دهالیم آوردور . « یوم لانجری نفس عن نفس شیئاً ولا قبل منه شفاعه ولا یؤخذ منه عدل » وصف بلایغیه عدالت مطلقه الهیه نک تجلی مهیمی تصویر ایتمکده اولان او کونده بومقوله کسه لر ناصیه لرندن یاقلا بوب آتشلره آتیلدقرن بشقه اعمال سالف لرینک نه بولده بر متابله و مکافاتنه انتظار ایده بیابلر ؟

خایر ، خایر بولر او کسه لر درکه دنیاده پاشادقلری مدتجه دنیا ،